

v držení zůstavitelově a jejich hodnota se v inventáři uvádí a při výpočtu pozůstalého jmění se započítává jen tehdy, nezdají-li se vlastnická práva třetích osob býti jasnými. Toho se dožadovaly stěžovatelky a jsou nespokojeny s rozhodnutím druhé stolice, jímž proti usnesení pozůstalostního soudu byly vkladní knížky vyloučeny z inventáře. Leč neprávem. Neboť nedostává se tu jedné z oněch náležitostí, že knížky byly v držení zůstavitelově. Spořitelní knížky, jež byly v držení někoho jiného než zůstavitele, nelze zařaditi do soupisu, třeba zněly na jméno zůstavitelovo. V tomto případě jest však dokonce nesporno, že knížky ani na jeho jméno nezněly. Rekursní soud zjistil dodatečným šetřením, že byly v držbě Boženy Š-ové a Kristiny Š-ové. Stav majetku musí býti dle §u 98 nesp. říz. úplně vysvětlen prozkoumáním pozůstalostních spisů a listin po ruce jsoucích, výslechem nejen dědiců, nýbrž i příbuzných a domácích lidí a jinými vhodnými prostředky. Z úřední moci musí býti vyšetřena a rozhodnuta otázka, zda majetkový předmět má býti zařaděn do soupisu, třeba někdo proti tomu tvrdí okolností, jež lze uplatniti a prokázati jen řádným řízením ve sporu. Proto jest oprávněn pozůstalostní soud k účelu tohoto rozhodnutí, by prozkoumal pozůstalostní listiny, jež jsou po ruce, zejména i přiznání k dávce z majetku, po případě vyžádal si potřebná data dotazem u berní správy, by vyslechl nejen přímé účastníky pozůstalostního řízení, nýbrž i jiné osoby převzvedné a takto zjednal potřebný podklad pro své rozhodnutí, zda-li dotýčný předmět byl v držení zůstavitele a zda-li proto může a má býti zařaděn do soupisu; nemůže tedy vzájemně si odporující nároky na jednotlivé předměty pozůstalosti prostě odkázati na pořad práva, pozůstalostní řízení za tím účelem přerušiti a čekati až do rozhodnutí sporu. Ovšem jest ponecháno tomu, kdo se cítí nespokojeným s rozhodnutím pozůstalostního soudce, aby své domnělé právo uplatnil sporem, ať se jedná o nárok dědiců, že určitý majetkový předmět patří do pozůstalosti, neb o nárok, že majetkový předmět má býti z pozůstalosti vyloučen. Takto si tedy rekursní soud počínal zcela správně, neboť mu při jeho rozhodnutí bylo jediným dle zákona správným vodítkem, jelikož tu o případ dle třetího odstavce §u 104 nesp. říz. nejde, vyšetřiti věc z úřední moci jen tak dalece, zda spořitelní knížky byly či nebyly v držení zůstavitelově. Zjistiv pak dodatečným šetřením, že knížky v jeho držení nebyly, rozhodl správně, že se vylučují ze soupisu pozůstalostního jmění a důsledkem toho pak také nařídil současně odvolání výplatní záповědi.

Čís. 5954.

Žádá-li nepominutelný dědic se zřetelem na darování zvýšení povinného dílu, uspokojuje se jeho nárok především z pozůstalosti, pokud stačí; nestačí-li, může nepominutelný dědic požadovati na obdařených ku krytí schodku na svůj povinný díl vydání peněžitého daru neb darované věci.

Hojí-li se nepominutelný dědic pro svůj nárok pouze na pozůstalosti, jest rozhodným jedině poměr mezi nepominutelným dědicem a dědici ze závěti.

Výši povinného dílu jest zjistiti tím způsobem, že se ku zjištěné čisté pozůstalosti připočte hodnota peněžitých darů.

Před povinným dílem ustupují po případě nadobro nároky dědiců ze závěti i odkazovníků.

(Rozh. ze dne 21. dubna 1926, R I 215/26.).

Do usnesení pozůstalostního soudu, jímž byla odevzdána (rozdělena) pozůstalost po Marii M-ové, stěžovali si odkazovnice a nepominutelný dědic Josef T. Nepominutelný dědic napadl usnesení prvního soudu v těchto směrech: 1. pokud stanoven byl povinný podíl bez zřetele na předsmrtné dary 300.000 Kč, učiněné zůstavitelkou příbuzným z po-
bočné linie, 2. proti výpočtu čisté pozůstalosti, který byl za základ položen určení povinného podílu. Re k u r s n í s o u d zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by po bezpečném zjištění pozůstalostních aktiv a pasiv pozůstalost odevzdal. Dle d ů v o d ů svého usnesení vyhověl rekursní soud rekursu nepominutelného dědice jen v bodě 2. K dovolacímu rekursu nepominutelného dědice zrušil N e j v y š š í s o u d usnesení prvního soudu, pokud povinný díl pozůstalého zletilého syna Josefa T-a byl určen se započtením jeho předního odkazu a jemu při rozdělení pozůstalosti přikázán jen částkou polovice čistého pozůstalostního jmění, a uložil pozůstalostnímu soudu, by po dodatečném zjištění čistého stavu pozůstalosti vypočetl zvýšený povinný díl dle tohoto nově zjištěného stavu a s připočtením peněžitých darů zůstavitelky úhrnným penízem 300.000 Kč a dle toho pak pozůstalost přikázal.

D ů v o d y:

Dle usnesení prvního soudu ze dne 21. října 1925 byl vypočten povinný díl zletilého syna Josefa T-a toliko ze zjištěné čisté pozůstalosti částkou 91.903 Kč 96 h, tedy bez připočtení darů, kteréž zůstavitelka dle jeho tvrzení učinila úhrnnou částkou 300.000 Kč v posledních dvou letech před svou smrtí ve prospěch jiných svých příbuzných a poukázav ho s nárokem na zvýšení povinného dílu na pořad práva, vypočetl pak dle toho snížené odkazy, kteréž dodatečným usnesením ze dne 7. listopadu 1925 nově poněkud zvýšenými částkami upravil po započtení vlastního odkazu nepominutelného dědice do jeho povinného dílu. Rekursní soud, zamítnuv stížnosti odkazovnic v těch bodech, ve kterých si stěžovaly, zamítl zároveň stížnost nepominutelného dědice Josefa T-a též v tom směru, ve kterém podává nyní dovolací stížnost, proto že za pozůstalostního řízení nemůže býti vzat zřetel na jeho tvrzený nárok, by při výpočtu jeho povinného dílu včítány byly ony dary zůstavitelky do základny pro určení povinného dílu, vyhověv jeho rekursu jen potud, že nebyla řádně zjištěna čistá pozůstalost, pokud do ní nebylo pojato 34.181 Kč, které byly vyplaceny až po smrti zůstavitelky Karlu P-ovi a pokud naproti tomu nebylo zjištěno, zda do pasiv pozůstalosti nepatří zase pohledávka téhož Karla P-a, o které dosud vůbec nebylo jednáno, pročež z tohoto posledníšního důvodu zrušil rekursní soud usnesení pozůstalostního soudu, uloživ mu, by po bezpečném zjištění pozůstalostních

aktiv a pasiv odevzdal pak pozůstalost dle směrnic v důvodech rekursního usnesení vyslovených. Nikoli tedy přímo z výroku tohoto rozhodnutí, ale ovšem z jeho důvodů vysvětluje, že dary, kteréž zůstavitelka před svou smrtí učinila, nemají již vůbec býti připočteny k účelu vyměření povinného dílu pozůstalého syna, protože pozůstalostní soud udělil mu k tomu lhůtu do 15. listopadu 1925 a rekursní soud v tomto ohledu dále praví, že nestačí, podal-li nepominutelný dědic žalobu na dědice ze závěti, protože měl žalovati přímo obdařené, by takto bylo bezpečně zjištěno, zda-li a v jaké hodnotě učinila zůstavitelka věnování, na které se předpis druhého odstavce §u 785 obč. zák. nevztahuje a poněvadž tedy do té lhůty nepodal správně žalobu na určení této okolnosti, nemůže již v důsledku toho na jeho tvrzený nárok býti vzat zřetel v řízení pozůstalostním. Jen proti tomu čelí nyní stížnost nepominutelného dědice, o níž třeba rozhodnouti, by pozůstalostní soud věděl, když nyní následkem zrušení svého usnesení má nově zjišťovati pozůstalostní majetek, zda výše povinného dílu nepominutelného dědice má se určití pouze, jak uložil rekursní soud, ještě jen případným vřaděním nové položky aktiv a pasiv, či také s ohledem na tvrzené darování zůstavitelky. Dovolacímu rekursu nemožno upříti oprávněnost. Dle §u 785 obč. zák. nutno k žádosti pozůstalého dítěte jako nepominutelného dědice při výpočtu povinného dílu připočísti dary, jež zůstavitel učinil za svého života, jejich hodnotou dle §u 794 obč. zák. To připouští i rekursní soud. Dědici ze závěti uznali zásadně, že pozůstalý syn Josef T. jest nepominutelným dědicem a že není zákonného důvodu k jeho vydědění. Tento nepominutelný dědic přijal závětní odkaz na srážku svého povinného dílu, ale žádal za doplnění povinného dílu se zřetelem na veškeré dary, které byly učiněny během posledních dvou let před smrtí zůstavitelky. Nárok na povinný díl jest ve své podstatě pohledávkou, která se vyměřuje a odvádí jen částí hodnoty čisté pozůstalosti (§ 784 obč. zák.), jedná-li se o obyčejný povinný díl, jenž směřuje tedy jen proti ustanoveným dědicům a odkazovníkům (§ 783 obč. zák.) aneb se vypočítává také se zřetelem na darování dle §u 785 a 794 obč. zák., žádá-li pozůstalé dítě o zvýšení povinného dílu. V tomto druhém případě se uspokojuje nárok nepominutelného dědice rovněž předem z pozůstalosti, pokud stačí, tedy vzhledem na § 774 a 783 obč. zák. před dědici ze závěti a před odkazovníky, takže po případě jejich práva ustupují úplně a nestačí-li, může ještě nepominutelný dědic požadovati na obdařených ke krytí schodku na svůj povinný díl vydání peněžitého daru neb darované věci (§ 951 obč. zák., srov. Ehrenzweig, sv. II., díl 2, § 531 a Mayr sv. II., str. 312), Jest tedy v tomto případě rozeznávati jednak prvotní nárok nepominutelného dědice proti pozůstalosti, jednak druhořadý nárok proti obdařeným osobám. Oba nároky svým předmětem jsou různé povahy a druhý doplňuje první. Stěžovatel tedy právem uplatňuje svůj nárok na zvýšený povinný díl především proti pozůstalosti a to po případě až do výše zbylého pozůstalého jmění a uplatňuje jej toliko proti pozůstalosti, poněvadž prohlašuje, že na obdařených nechce nic požadovati a tedy je nemíní ani žalovati. Rekursní soud uvádí nyní, že dle výpovědi Aloisa T-a, jednoho z obdařených, učinila zůstavitelka dary sice v době, od které

neuplynuly do jejího úmrtí ještě dva roky, že však věnování ta ve své podstatě byla jen náhradou toho, co obdaření kdysi poskytli zůstavitelce a její matce, takže tím byla vlastně jen splněna mravní povinnost odměny za dřívější podpory. Šlo by tedy, dle názoru rekursního soudu, o darování, na něž nelze dle druhého odstavce §u 785 obč. zák. bráti při výpočtu zvýšeného povinného dílu zřetel a stěžovatel měl prý jedině sporem proti obdařeným prokázat, že jde o věnování, na které se nevztahuje předpis §u 785 druhý odstavec obč. zák. a jaká byla hodnota tohoto věnování, nikoli však žalobou proti dědicům ze závěti, kteří vědouce, že pozůstalost jest povinným dílem a odkazy vyčerpána, ničeho z ní nedostanou a tudíž na sporu a na zjištění této otázky nemají žádného zájmu. Názoru tomuto však nelze přisvědčiti. Bylo již řečeno, že přiměrní nárok nepominutelného dědice na zvýšený povinný díl směřuje proti pozůstalosti, takže jím jsou napřed postiženi dědici ze závěti a odkazovníci po případě až do úplného vyřadění jejich práv a teprv v druhé řadě nastupuje nepominutelný dědic se svým nárokem, chce-li, proti obdařeným. Tam pozůstává nárok na výplatu povinného dílu v části odhadnuté ceny pozůstalosti, zde na vydání darované věci, leda že by obdařený tomu předešel výplatou schodku na povinný díl. Stěžovatel však prohlásil, že proti obdařeným nemíní se svým nárokem vystupovati, kdežto dědici ze závěti uznali v podstatě nárok nepominutelného dědice proti pozůstalosti a nadto bylo rozsudkem pro jejich uznání ze dne 11. listopadu 1925 nalezeno, že pozůstalost zastoupená přihlášenými universálními dědici jest povinna svoliti k tomu, by dary celkem 300.000 Kč, které učinila zůstavitelka vůči sestře Růženě T-ové a Dorotě K-ové, vůči bratru Josefu T-ovi a synovci Aloisu T-ovi v posledních dvou letech před svou smrtí, byly připočteny touto peněžní hodnotou k inventovaným aktivům pozůstalosti za účelem výpočtu povinného dílu. Může-li tedy nepominutelný dědic ukojiti svůj nárok na zvýšený povinný díl v první řadě z čisté pozůstalosti a to po případě až do úplného jejího vyčerpání, jsou dědici ze závěti těmi osobami, jimž na tom záleží, zda-li nepominutelný dědic má opravdu nárok, by jeho povinný díl byl vyměřen ve zvýšené částce s ohledem na tvrzená darování. To však již prohlásili v pozůstalostním řízení a uznali ve sporu. Nárok nepominutelného dědice dotýká se ovšem hned po dědici také odkazovníků (§ 783 obč. zák.), ale odkazovníci nejsou účastníky pozůstalostního řízení, pozůstalost s nimi se neprojednává a mají jen osobní nárok proti dědicům (§§ 684, 817 obč. zák., § 161 nesp. říz.). Zda-li tedy dědici ze závěti důvodně uznali nárok nepominutelného dědice na zvýšení povinného dílu s ohledem na darování, jest věcí mezi nimi samými. Pro otázku, o niž jde, jest jedině rozhodným poměr mezi nepominutelným dědicem a dědici ze závěti, když nepominutelný dědic dle svého prohlášení hledí se krýti pro svůj nárok jen na pozůstalosti. Nutno tedy povinný díl stěžovatelův vypočísti tím způsobem, že se aktivní a pasivní stav pozůstalosti znova zjistí dle pokynů daných již rozhodnutím rekursního soudu, při čemž se jen podotýká, že rozhodl-li rekursní soud již právoplatně, že výlohy závětních spoludědiček a útraty projednání pozůstalosti mají se hraditi z pozůstalosti, nutno povinný díl vypočítati až z toho, co z pozůstalosti zbývá po srážce též těchto položek. K této tím

způsobem zjištěné čisté pozůstalosti dlužno připočísti hodnotu peněžitých darů a zjistiti takto výši povinného dílu, před nímž po případě ustupují nároky dědiců ze závěti i odkazovníků, poněvadž mají přednost před nárokem na povinný díl toliko břeniena a věřitelé pozůstalosti. Poněvadž rekursní soud, hledě k jeho důvodům, potvrdil usnesení prvního soudu, jenž povinný díl vyměřil pouze dle vyšetřené čisté hodnoty pozůstalosti, bylo vyhověti dovolací stížnosti změnou napadeného usnesení tím způsobem, že se zrušuje usnesení prvního soudu také v tom směru, aby zvýšený povinný podíl nepominutelného dědice byl dle směrnic shora uvedených znova určen.

Čís. 5955.

Od požadavku hotového zaplacení ve smyslu §u 171, druhý odstavec, ex. ř. lze dohodou věřitele s vydražitelem upustiti i po rozvrhovém roku (§ 223, prvý odstavec, ex. ř.).

(Rozh. ze dne 21. dubna 1926, R I 265/26.)

V řízení o rozvrhu nejvyššího podání za exekučně prodanou nemovitost podal vymáhající věřitel odpor proti příkázání pohledávky spořitelny v N. Soud první stolice odporu nevyhověl, rekursní soud napadené usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Vývody dovolacího rekursu jsou založeny na právním názoru, že pohledávka spořitelny v N., proti jejímuž příkázání dovolatel podal odpor, jakož i zástavní právo pro ni na vydražených nemovitostech vážnoucí zanikly, protože v exekuci touže spořitelnou na tytéž nemovitosti vedené pod sp. zn. E 257/24 okresního soudu v M. spořitelna žádala výslovně hotové zaplacení a rozvrhovým usnesením ze dne 7. dubna 1925 byla jí pohledávka ta k hotovému zaplacení příkázána s tím, že podle rozvrhového usnesení se bude moci vymazati, jakmile rozvrhové usnesení nabude moci práva, a usnesení také skutečně právní moci nabylo. Než právní názor ten jest mylným. Kdy zaniká pohledávka a zástavní právo pro ni knihovně vtělené, je stanoveno v §§ 1411—1449, pokud se týče §§ 467—470 obč. zák., ale okolnosti, z kterých dovolatel zánik pohledávky a zástavního práva vyvozuje, nelze pod žádné z těchto ustanovení podřaditi. Pravdu má dovolatel v tom, že postup spořitelny po rozvrhovém roku ze dne 6. dubna 1925, totiž dohoda ze dne 6. června 1925, podle níž z pohledávky spořitelny byla jí hotově vyplacena toliko částka 4.848 Kč 67 h, kdežto zbytek 24.080 Kč 43 h celkově přiřknuté částky byl příkázán ku převzetí tehdejšími vydražiteli, nynějšími to dlužníky, neodpovídal přesně předpisům exekučního řádu. Podle nich mohou věřitelé, žádavší včas (§ 171 druhý odstavec ex. ř.) hotové zaplacení, od této žádosti ustoupiti — to jest jednostranně a se závazností pro vydražitele upustiti — za roku rozvrhového, prohlašující souhlas, by dluh byl